

Høringssvar: Utkast til ny rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver

Jeg viser til høringsnotatet «Forskrift X om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver» og bruker anledningen til å levere et høringssvar på egne vegne.

Dette høringssvaret adresserer en bestemt problemstilling, nemlig den nye rammeplanens funksjon som autoritativ tolkning og fordypning av den verdibestemmelsen i formålsparagrafen vedtatt 2008, trått i kraft i 2010. Høringssvaret adresserer de tre første høringsspørsmålene fra departementets samlet, deretter det fjerde. Jeg starter med et kort historisk tilbakeblikk:

Samtidig med at den såkalt «kristne formålsparagrafen» trådte i kraft i 1984, trådte følgende forskrift i kraft:

Barnehagen skal bygge sin virksomhet på de etiske grunnverdiene som er forankret i kristendommen. Den etiske veiledningen barnehagen gir, må ta hensyn til barnas alder og modenhet, og deres hjemmemiljø. Barnehagen skal formidle sentrale kristne tradisjoner slik de bl.a. kommer til uttrykk ved de store kristne høytider. (§ 1.2)

Denne teksten ble utvidet og nyansert i den første rammeplanen for barnehagen av 1995. I rammeplanen av 2006 ble teksten – og dermed den autoritative tolkningen av teksten – endret vesentlig: Det handlet ikke lenger om kristne høytider og tradisjoner, kun om felles etiske grunnverdier. Dermed var den «kristne formålsparagrafen» ikke lenger kristen, og slik sett foregriper rammeplanen av 2006 den gjeldende verdibestemmelsen. I hele denne perioden fantes det altså en forskriftsfestet tolkning av formålsparagrafens verdibestemmelse. Dette svekkes i rammeplanen av 2011. Det knyttes noen kommentarer til formuleringene «grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon» og «verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn», men ingen egentlig tolkning.

Å levere en slik tolkning er krevende, fordi gjeldende verdibestemmelse er et kompromiss der ulike partier og andre aktører hadde og har ulike tolkninger. Nettopp derfor er det viktig at departementet gir en tolkning i rammeplanen:

- Hva er forholdet mellom «kristen» og «humanistisk» arv og tradisjon? Dreier det seg om to forskjellige tradisjoner, representert ved henholdsvis kristne trossamfunn og Human-Etisk Forbund? Eller forstås humanismen som innvevet i kristen arv og tradisjon. Svaret er vel et begge deler.
- Hva er forholdet mellom «kristen og humanistisk arv og tradisjon», «andre religioner og livssyn» og «menneskerettighetene»? Sammenlignet med regjeringens lovforslag løftet Stortinget «kristen og humanistisk arv og tradisjon» frem i teksten og ga med dette en større tyngde til denne frasen. Noen har derfor argumentert med at kristendommen fremdeles har

en forrang. Andre har argumentert med at forankringen i menneskerettighetene må være det mest tungtveiende.

- Hva ligger i uttrykkene «arv og tradisjon», og hva er forholdet mellom på den ene siden de nevnte kildene for etiske grunnverdier («kristen og humanistisk arv og tradisjon», «andre religioner og livssyn» og «menneskerettighetene») og på den andre siden de konkrete verdiene som er listet opp? Bostad-utvalget (2007) betraktet verdiene som det mest tungtveiende, men skal loven også tolkes slik? Er de grunnverdiene som loven nevner, å forstå som eksempler, eller er det nettopp disse verdiene som utgjør verdigrunnlaget?

Alt dette er viktige tolkningsspørsmål som rammeplanen bør adressere. Høringsutkastet inneholder dessverre ingen tilløp til en slik tolkning av verdibestemmelsen. Dette representerer et brudd på en tradisjon som går helt tilbake til 1984.

Både gjeldende rammeplan og forgjengerne satte en viktig, prinsipiell grense for barnehagens befatning med religionsfeltet: «Opplæring til tro er hjemmets ansvar». Heller ikke dette er videreført i høringssvaret. Her kan altså en vesentlig grenseoppgang/ramme forsvinne fra rammeplanen. Det kan virke som om departementet i sin iver for å tydeliggjøre rammeplanen som forskrift ved å innføre en rekke «skal»-formuleringer, har oversett andre viktige funksjoner rammeplanen som forskrift skal ha: Den skal også si noe om hva barnehagen *ikke* skal gjøre, og den skal tolke og utdype loven. Dette bør tydeliggjøres når høringsutkastet nå skal omarbeides og bli gjeldende forskrift.

En slik tolkning av verdibestemmelsen, en positiv bestemmelse av religioner og livssyn som kilder for etiske grunnverdier og en grenseoppgang mot uakseptabel befatning med religion bør inn som en eget delkapittel, forslagsvis kalt «Barnehagens verdigrunnlag», i et større kapittel om «Barnehagens formål», jf. strukturen i barnehagelovens § 1. Høringsutkastets omkalfatring med «Barnehagens formål og innhold» som kapittel 3 (eller 4) er forvirrende og uhensiktsmessig.

Oslo, 20.01.2017

Gunnar Haaland (sign.)